

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

วัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือวัดแขกสีลม กรุงเทพมหานคร

กำเนิดศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ในสมัยโบราณแรกเริ่มเดิมทีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เรียกกันว่า “สนาตนธรรม” แปลว่า “ศาสนาสนาตน” คำว่า “สนาตน” หมายถึง “เป็นนิത്യ” คือไม่มีสิ้นสุด ไม่รู้จักตายเรื่อย ๆ เสมอ ๆ นอกจากนั้นยังแปลได้อีกอย่างหนึ่งเมื่อแยกพยางค์ออกแล้ว คือ “สนา” แปลว่า ไม่รู้จักตาย หรือเป็นนิത്യ กับ “ตน” แปลว่า กาย เมื่อร่วมกันเข้าแล้วแปลตามศัพท์หรือแปลโดยพยัญชนะว่า กายอันไม่รู้จักตาย แปลเอาความหมายถึงพระวิษณุ หรือกายอันไม่รู้จักตายกล่าวคือพระวิษณุ เพราะฉะนั้นสนาตนธรรมจึงเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า วิษณุธรรม คือ คำสั่งสอนของพระวิษณุเป็นเจ้า นั่นเอง ครั้นเวลาล่วงเลยมาหลายพันปี ศาสนานี้ได้มีชื่อเรียกกันในหลายชื่อว่า “ไวทิกธรรม” “อารยธรรม” “พราหมณธรรม” “ฮินดูธรรม” หรือ “หินทุธรรม” ปัญหาชื่อว่า “สนาตนธรรม” เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยไหนนั้น ความจริงในโลกนี้ก็ยังไม่เคยมีใครสามารถตอบได้อย่างถูกต้องถ่องแท้เลย ได้แต่สันนิษฐานและอธิบายให้ความเห็นกันไปต่าง ๆ ตามทรรศนानุทรรศนะแห่งตนๆ ในคัมภีร์พระเวท ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “สนาตนธรรม” เป็นธรรมทั้งอนาถิและเนติ แปลว่าไม่มีต้นหรือไม่สามารถหาตอนปลายได้ หรือไม่รู้จบ กล่าวสรุปให้ง่าย สนาตนธรรมคือธรรมะอันไม่มีต้นและไม่มีปลายด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เชื่อถือกันว่า “สนาตนธรรม” เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อแรกเริ่มต้นสร้างโลกแล้ว ซึ่งนับว่าเป็น

เวลาที่นานแต่กระนั้นก็ยังนับจำนวนปีได้ถึงเลข ๑๕ ตัว คือ ๑๕๕, ๕๒๘, ๖๔๓, ๘๙๓, ๐๘๕ (หนึ่งร้อยห้าสิบห้าล้าน ห้าแสนสองหมื่นแปดพันหกร้อยสี่สิบสามล้านแปดแสนเก้าหมื่นสามพันแปดสิบห้า) ตามหลักในคัมภีร์ โหราศาสตร์ “สุริยสิทธิทานตะ” การนั้นเช่นนี้ในภาษาฮินดีเป็นภาษาราชการภาษา คือภาษากลางแห่งชาติ ของประเทศอินเดีย

ความเป็นมาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาฮินดูมีจุดเริ่มต้นเมื่อชาวอารยะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดียบริเวณลุ่มแม่น้ำสินธุ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “ฮินดู” เมื่อราว ๓,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว แม่น้ำสินธุปัจจุบันมีต้นน้ำเกิดจากภูเขาหิมาลัย ในเขตประเทศอินเดีย ไหลผ่านประเทศปากีสถานไปลงทะเลอาหรับ ชาวอารยะมีคัมภีร์ทางศาสนาที่เก่าแก่ ที่สุดในโลกเรียกว่า เวท หรือพระเวท แรกทีเดียวมีเพียง ๓ คัมภีร์ คือ ฤคเวท สามเวท และยชุรเวท ต่อมามีคัมภีร์ อถรรพเวทเพิ่มอีกคัมภีร์ เชื่อกันว่าคัมภีร์พระเวทไม่ใช่คัมภีร์ที่มนุษย์แต่งขึ้นแต่เป็นคัมภีร์ที่พวกฤาษีได้ยินมา โดยตรงจากพระเป็นเจ้า คัมภีร์นี้จึงมีชื่อเรียกรวมๆ ว่า ศรุต “การได้ยิน” ผู้ที่ได้อินคือฤาษีผู้มีญาณพิเศษ เหนือมนุษย์ธรรมดา ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่สืบทอดมาจากศาสนาที่นับถือคัมภีร์พระเวทเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ทางศาสนา จึงเป็นศาสนาที่ไม่มีศาสดาเป็นผู้ก่อตั้งศาสนาเหมือนศาสนาอื่น ๆ ทั่วไป บางครั้งชาวฮินดูจะเรียก ศาสนาของตนว่า สนาตนธรรม แปลว่า ศาสนาที่มีมาแต่เนิ่นนานกาล คือ มีมาแต่ดั้งเดิมไม่มีใครรู้ว่าเริ่มต้นเมื่อไร ซึ่งศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ของอินเดียนับถือ

ความเป็นมาของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ในประเทศไทย

ในประเทศไทยคนรู้จักศาสนาฮินดูในชื่อ ศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นชื่อทางราชการของศาสนาฮินดู ในประเทศไทย คือ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้เข้ามาสู่ ดินแดนสุวรรณภูมิก่อนสมัยทวารวดีคัมภีร์ชาดกในพระพุทธศาสนา เช่น พระมหาชนก คัมภีร์รามายณะ ก็กล่าวถึงดินแดนในสุวรรณภูมิและสุวรรณทวีปไว้ เมื่อ พ.ศ. ๓๐๓ คณาจารย์พราหมณ์ที่ติดตามพระโสณะเถระ กับพระอุตรเถระ ศาสนทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช เข้ามายังสุวรรณภูมิ จุดแรกที่ทั้งสององค์มาประดิษฐาน พระพุทธศาสนา คือ นครปฐม ตอนนี้นับเป็นยุคแรก ๆ ของพราหมณ์ในประเทศไทย ประจักษ์พยานในการ เผยแพร่ศาสนาพราหมณ์คือแหล่งโบราณสถานซึ่งเป็นร่องรอยความเจริญของบรรพชนในอดีต เป็นประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง มีโบราณวัตถุ สิ่งเคารพสักการะ ปฎิมากรรมและปูชนียวัตถุของศาสนา เช่น เทวรูป เทวาลัย พบที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรี ซึ่งประจักษ์พยานนี้เป็นการยืนยัน การนับถือศาสนา ดังได้ปรากฏความเจริญของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู อันแสดงถึงวัฒนธรรม ศรัทธา ความเชื่อ ในแผ่นดินไทยที่มีมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงเมืองสุวรรณภูมิที่มีอายุยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี

พื้นที่ราบระหว่างภูเขาในภาคใต้และอาณาบริเวณอื่น ๆ มีกลุ่มชุมชนโบราณที่นับถือศาสนา พราหมณ์ - ฮินดู หลายกลุ่มกระจายเป็นบริเวณกว้างบ่งบอกวัฒนธรรมอินเดียตอนใต้แพร่เข้ามาสู่ดินแดน ประเทศไทยด้วยเส้นทางการค้าทางเรือหลายเส้นทาง ระหว่างปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๔ ปรากฏหลักฐาน ประติมากรรมเก่าที่สุดในลัทธิไศวนิกายและไวษณพนิกายในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราชอำเภอสิชล ท่าศาลา ร่อนพิบูลย์ และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะเทวสถาน เขาคา เรียกว่าวิมานแห่งพระศิวะมหาเทพ หรือไศวณูมิณฑลเป็นการจำลองจักรวาลคือเขาพระสุเมรุ (ไกรลาส) ที่สถิตของพระศิวะ พระผู้เป็นเจ้ายิ่งใหญ่

พระองค์หนึ่งของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู นอกจากนี้ยังปรากฏประติมากรรมรูปเคารพทั่วผืนแผ่นดินไทย ทั้งภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนล่าง ชาวไทยตั้งอาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ. ๑๘๐๐ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูเจริญคู่อยู่กับพระพุทธศาสนาแล้ว แม้พระพุทธศาสนาลี้ภัยลี้ภัยจะแพร่เข้ามาอีกระลอกก็ตาม คติความเชื่อศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู มีอิทธิพลมากขึ้นในการปกครองของชาวไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาถือว่าพระมหากษัตริย์คือสมมุติเทวราช การพระราชพิธีและพิธีกรรมทั้งปวงเพื่อความมั่นคงและความอุดมสมบูรณ์ จึงข้องอยู่ในธรรมเนียมจารีตของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ในลัทธิไวษณพซึ่งนับถือพระนารายณ์เป็นเจ้า ดังนั้นสถานะของพระมหากษัตริย์จึงประดุจพระนารายณ์อวตาร สืบเนื่องต่อถึงสมัยกรุงธนบุรี และการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี พ.ศ. ๒๓๒๕ เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงสร้างบ้านสร้างเมืองแล้วเสร็จ จึงสร้างเทวสถานสำหรับบูชาพระผู้เป็นเจ้าของบ้านเมืองตามราชประเพณี อันจะนำความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนในพระราชอาณาจักร ดังปรากฏรูปเคารพคือพระผู้เป็นเจ้าของบ้านเมืองเป็นศิวะในศาสนาเป็นศิวะ สำริด ในศิลปกรรมหลายสมัย ลักษณะที่แสดงพละบุคลิกสง่างาม แผงไว้ด้วยศรัทธาความเชื่อที่มั่นคง ได้แก่ ศิวลึงค์ พระปรเมศวร พระพรหมธาดา พระนารายณ์ พระเทวกรรม พระพิฆเนศวร พระอุมาเทวี พระลักษมี เป็นอาทิ

ภายในสถานสักการะ วัดเทพมณเฑียร ณ สมาคมฮินดูสมาช
พระนารายณ์และพระลักษมีอยู่กลาง พระพิฆเนศวร อยู่ด้านซ้าย และหนุมานอยู่ด้านขวา

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทยที่ปรากฏถึงการเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู จะเห็นได้จากชื่อสถานที่ เช่น อโยธยา ลพบุรี ทวารวดี ฯลฯ ในวรรณคดี ได้แก่ รามเกียรติ์ อนิรุทธิ์คำฉันท์ พาลีสอนน้อง กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ แม้ในเทศกาลต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง โดยเฉพาะการพระราชพิธีที่ประกอบขึ้นเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และความสวัสดิมงคลของบ้านเมือง เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีโสกันต์ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีตรียัมปวาย -
ตรีปวาย เป็นต้น

ประเทศไทยได้ให้การรับรองฐานะองค์การทางศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้แก่ สำนักพราหมณ์
พระราชครูในสำนักพระราชวัง สมาคมฮินดูธรรมสภา และสมาคมฮินดูสมาช

คัมภีร์ หลักความเชื่อ หลักธรรมคำสอน

คัมภีร์ที่ผู้นับถือศาสนาฮินดูนับถือมีจำนวนมากมายไม่สามารถจะกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นเพื่อให้เกิด
การรับรู้อย่างกว้าง ๆ จึงขอกล่าวเฉพาะคัมภีร์ที่สำคัญใน ๓ สมัย คือ

๑. สมัยพระเวท คัมภีร์ที่สำคัญ คือ ฤคเวท สามเวท ยชุรเวท อถรรพเวท พราหมณะ อาร์ณยกะ
และอุปนิษัท

๒. สมัยยติहाสะ มีคัมภีร์ ๒ คัมภีร์ คือ รามายณะและมหาภารตะ แต่ในคัมภีร์มหาภารตะมีคำสอน
ของพระกฤษณะแทรกอยู่ คำสอนดังกล่าวมีชื่อว่า “ภควัทคีตา” เป็นคำสอนที่ชาวฮินดูไม่ว่าจะอยู่ใก้กายใด
ให้ความนับถืออย่างสูง

๓. สมัยปุราณะ มีความสำคัญที่สุดสำหรับศาสนาฮินดู ซึ่งคัมภีร์ปุราณะแบ่งเป็นมหาปุราณะและอุปัราณะ
มหาปุราณะมีทั้งหมด ๑๘ คัมภีร์ คือ วิษณุปุราณ ศิวปุราณ มัตสยปุราณ ภาควตปุราณ ครุฑปุราณ สกัณฑปุราณ
พรหมานทปุราณ พรหมไวยวตปุราณ ภูมิยปุราณ มารกัณฑยปุราณ อคินิปุราณ วายุปุราณ ปัทมปุราณ
กุรมปุราณ พรหมปุราณ ลิงคปุราณ วราหปุราณ และวามนปุราณและคัมภีร์อุปัราณะ ซึ่งมีเป็นจำนวนนับร้อย
ในยุคนี้ศาสนาฮินดูแบ่งออกเป็นสองนิกายอย่างชัดเจน คือ นิกายที่นับถือพระศิวะว่าเป็นพระเจ้าสูงสุด
เรียกว่าไศวะ และนิกายที่นับถือพระวิษณุเป็นพระเจ้าสูงสุดเรียกว่า ไชษณะวะข้อแตกต่างระหว่างสองนิกายคือ
ฝ่ายไศวะบูชาศิวลึงค์ (ศิวลึงค์หรือศิวลึงค์ เป็นวัตถุทรงกลมอาจจะทำด้วยหิน โลหะ หินมีค่า ไม้ ดิน ตั้งอยู่บนฐาน
ที่เรียกว่า “โยนิ” ศิวลึงค์เป็นวัตถุสัญลักษณ์ที่ชาวฮินดูศิวนิกายถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สุด จะประดิษฐาน
ไว้ในเทวาลัย ตรงส่วนที่เรียกว่า ครรภคฤหะ อันเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพหรือสัญลักษณ์ทางศาสนาที่สำคัญที่สุด)
ส่วนฝ่ายไชษณะวะบูชาอวตารปางต่างๆ ของพระวิษณุ ปางที่ได้รับการเคารพนับถือมากที่สุด คือ พระราม
และพระกฤษณะ ชาวไทยส่วนใหญ่รู้จักพระองค์ในนามว่า “พระนารายณ์” ผู้นับถือศาสนาฮินดูไชษณะวะนิกายถือว่า
พระองค์เป็นพระเจ้าสูงสุด แต่พระวิษณุในรูปที่ต้องเกี่ยวข้องกับโลกเป็นหนึ่งในตรีมูรติ (วิษณุ ศิวะ พรหม)
มีหน้าที่รักษาจักรวาลที่พระพรหมได้สร้างขึ้นก่อนที่จะถูกพระศิวะทำลายในที่สุด

คัมภีร์ใน ๓ สมัยนี้ เป็นคัมภีร์ที่ใช้ภาษาสันสกฤตทั้งสิ้น ผู้ที่รู้ภาษาสันสกฤตและสามารถประกอบพิธี
ทางศาสนาฮินดูคือพราหมณ์เท่านั้น ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ได้มีการแต่งคัมภีร์และบทสวดบูชา
พระเป็นเจ้าและเทพเจ้าด้วยภาษาท้องถิ่นเพื่อให้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีความเข้าใจศาสนาที่ตนนับถือได้ง่ายขึ้น
คัมภีร์ที่สำคัญหลักยุคปุราณะคือ คัมภีร์รามจริตมานัส ซึ่งเป็นเรื่องรามเกียรติ์ที่แต่งด้วยภาษาอวธี ผู้นับถือ
ศาสนาฮินดูนิกายไชษณะวะจะให้ความเคารพนับถือคัมภีร์นี้มาก

หลักความเชื่อ ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่เชื่อในพระเจ้า พระเจ้ามีชื่อเป็นภาษาสันสกฤตว่า พรหม
หลักธรรมคำสอน หลักปฏิบัติพื้นฐานจุดมุ่งหมายของชีวิตตามแนวทางของศาสนาฮินดูมี ๔ ประการ คือ

๑. อรรถะ หรืออรรถะ การแสวงหาทรัพย์เพื่อการดำรงชีวิตภายใต้กรอบคำสอนทางศาสนา
๒. ธรรมะ หรือธรรมะ การดำรงชีวิตภายใต้กรอบคำสอนทางศาสนา
๓. กามะ การแสวงหาความสุขทางโลก ภายใต้กรอบคำสอนทางศาสนา

๔. โลกยะ ในที่สุดต้องแสวงหาความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด
จุดมุ่งหมาย ๓ ข้อแรก ต้องการให้ศาสนิกดำรงชีวิตทางโลกเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล แต่ต้องอยู่ภายใต้
กรอบคำสอนทางศาสนาของตนแต่เมื่อมีความสุขอย่างมีศีลธรรมในระดับโลกแล้ว ศาสนิกจะต้องแสวงหา
เป้าหมายอันสูงสุดของชีวิตคือความพ้นไปจากการตายแล้วเกิด ซึ่งเป็นผลของกรรมหรือการกระทำทุกอย่างในโลก
ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าทุกอย่างในโลกเป็นสิ่งไม่คงอยู่ชั่วนิรันดร อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติที่ว่าเกิดขึ้นคงอยู่ชั่วระยะหนึ่ง
ในที่สุดก็สูญสลายไป สิ่งที่เป็นนิรันดรคือความเจริญสูงสุดหรือพระเป็นเจ้า

หลักธรรมคำสอน คำว่า “หลักธรรม” แปลได้หลายอย่าง ธรรม แปลว่า หน้าที่ก็ได้ สิ่งที่เราทำได้
ลักษณะธรรมในพระธรรมศาสตร์ ๑๐ ประการ

ในพระธรรมศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู บัญญัติไว้ว่า ธรรมะย่อมมีลักษณะ ๑๐ ประการ
คือ ธฤติ กุขมา ทม อสฺเตย เสาจ อินฺทริยนิครห ธี วิทยา สตย และ อโกรธ ผู้ใดปฏิบัติธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้
ผู้นั้นก็ได้ชื่อว่า “ธรรมาตมา” ลักษณะทั้ง ๑๐ ประการของธรรมะนั้น มีความหมายดังนี้

๑. **ธฤติ** แปลว่า ความพอใจ คล้าย ๆ กับคำว่า สันโดษ ความจริง ยังแปลได้อีกหลายอย่าง เช่น
ความถือ ความมี ความมั่นคง ความกล้า ความสุข เป็นต้น การถือธรรมะตามลักษณะนี้ก็คือ มีความพยายาม
อยู่ด้วยความมั่นคงเสมอ แม้ว่าจะยังไม่ได้สำเร็จประโยชน์ตามความประสงค์จากสิ่งใด ก็ไม่มีความหวั่นวิตก
ประการใด ยังมีความพยายามอยู่ต่อไปเสมอ และก็มีความรู้สึกริษิตี และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ โดยปราศจาก
ความโลภ

๒. **กุขมา** แปลว่า ความอดกลั้น หรือความอดโทษ พุดโดยสรุปก็คือมีความพากเพียรพยายามและอดทน
โดยถือเอาความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง

๓. **ทม** แปลว่า การระงับจิตใจ คือรู้จักข่มจิตใจของตนเองด้วยความสำนึกในเมตตาและมีสติอยู่เสมอ
รู้จักอดจิตอดใจ ไม่ปล่อยให้หวั่นไหวไปตามอารมณ์ได้ง่าย

๔. **อสฺเตย** แปลว่า ไม่ลัก ไม่ขโมย ไม่กระทำโจรกรรม

๕. **เสาจ** แปลว่า ความบริสุทธิ์ หมายถึงการทำตนเองให้มีความบริสุทธิ์ทั้งจิตใจและร่างกาย

๖. **อินฺทริยนิครห** นิครห แปลว่า การปราบปราม เพราะฉะนั้น อินฺทริยนิครห จึงหมายถึง การปราบปราม
อินทรีย์ทั้งสิบ ได้แก่

ก. **พวกขญาเนนทริย ๕** ได้แก่ อินทรีย์คือประสาทความรู้สึกรู้ทางความรู้ มี ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง

ข. **พวกกรเมนทริย ๕** ได้แก่ อินทรีย์คือประสาทความรู้สึกรู้ทางการกระทำ มีมือ เท้า ทวารหนัก
ทวารเบา และลำคอ

ค. **พวกอนฺตรเรนทริย (อนฺตร+อินทริย)** ได้แก่ อินทรีย์คือประสาทความรู้สึกรู้ภายในซึ่งนับแยก
ออกไปต่างหาก มี จิต ใจ และอหังการ รวม ๓ อย่างเพิ่มเข้ามา (ภาษาสันสกฤตเรียกว่า จิตต มน อหังการ)
ที่ว่าปราบปรามหรือระงับอินทรีย์นั้นก็หมายถึงให้มันสำรวจตรวจสอบด้วยตนเองว่า อินทรีย์ทั้ง ๑๐ นั้น
ได้รับการบริหารไปในทางที่ถูกต้องดีหรือไม่ประการใด เพราะธรรมศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู
ไม่ต้องการให้คนเราปล่อยอินทรีย์ไปในด้านมัวเมาอย่างไม่มีขอบเขต ต้องการให้คนเรารู้จักมีความพอ
เช่น ให้แสวงหาความสุขทางอินทรีย์ที่มีขอบเขต ดังตัวอย่าง อินฺทริยชิหฺวา (ประสาทความรู้สึกรู้ทางลิ้น) ชอบรสหวาน
แต่ถ้าปล่อยตัวเองให้กินแต่ของหวานมากเกินไปอาจกลายเป็นโรคเบาหวานได้ ตรงกันข้ามถ้าบุคคลกินของหวาน
ให้อยู่ในมาตรฐานหรือภายในขอบเขตจำกัด ย่อมจะได้ผลดีแก่ร่างกายของบุคคลนั้น ดังนี้ เป็นต้น

๗. ธี แปลเหมือนกับ ธิติ หรือธีร หรือพุทธิ หมายถึงปัญญา สติ มติ ความคิด ความมั่นคงยืนนาน เป็นลักษณะหนึ่งใน ๑๐ ประการของ “ธรรมาตมา” กล่าวคือควรจะมีความรู้ทั่วไป มีปัญญา และรู้จักระเบียบวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางขนบธรรมเนียมประเพณี ธรรมสังคม และวัฒนธรรม

๘. วิทยา แปลเหมือนกับญาณ ในภาษาบาลีหรือขยาน ในภาษาสันสกฤต หมายถึงความรู้ทางปรัชญาศาสตร์ คือรู้ลึกซึ้ง และมีความรู้เกี่ยวข้องกับชีวะกับมายา และกับพระพรหมอย่างไรบ้าง

๙. สद्य แปลว่า จริง หรือความจริง หรือศุทธมติ (ความเห็นอันบริสุทธิ์) ความเห็นอันสุจริต กล่าวคือ การแสดงความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน จนถึงทำให้เป็นที่ไว้วางใจและเชื่อถือได้ โดยไม่คิดคดทรยศต่อกัน

๑๐. อโภธ แปลว่า ไม่โภธ คนที่จะมีความไม่โภธนั้นก็คือต้องมีขันติและโสรจจะ นัยหนึ่งมีความอดทน มีความสงบเสงี่ยม และรู้จักทำจิตใจให้สงบ ที่สำคัญที่สุดก็คือ ให้เอาชนะความโภธได้ด้วยความไม่โภธ

ธรรม อรรถ กาม และโมกษ ทั้ง ๔ นี้รวมกัน เรียกว่า “ปुरुชารณ” หรือ “ปुरुชารณจตุรวิธ” (อรรถสำหรับ ปुरुชาวม ๔ ประการ) ผู้ใดได้ปฏิบัติตนสำเร็จขั้นปुरुชารณนี้แล้วก็เรียกว่าสำเร็จขั้นกรรมโยค กรรมโยค คือ หลักกรรม

กรรม แปลว่า การกระทำ หรือการงาน ส่วนโยค แปลว่า ประกอบรวมการรวม หรืออาจจะแปลว่า ทิพย์ หรือนิโรธแห่งพฤติกรรมของจิตก็ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อคำทั้งสองนี้มารวมกันเข้าแล้ว จึงหมายความว่า กรรมทิพย์ หรือทิพยกรรม คือการกระทำดี กรรมโยค แปลได้อีกนัยหนึ่งว่า การนิโรธแห่งพฤติกรรมของจิต แต่การที่จะทำให้พฤติกรรมของจิตนิโรธไปได้นั้น เราต้องละเว้นกรรมชั่วเสียให้ได้โดยสิ้นเชิง และทำแต่กรรมดี โดยเฉพาะส่วนเดียว ในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูพระคัมภีร์ทุกเล่มอ้างไว้ว่า กรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต ของคนเรา ชีวของคนแต่ละคนล้วนเวียนว่ายตายเกิด ล้วนประสบทุกข์ประสบสุขก็แต่โดยอาศัยกรรมทั้งสิ้น ในทำนองเดียวกัน คนเราจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ก็ต้องอาศัยแรงกรรมอยู่อีกนั่นเอง

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้กล่าวไว้ว่า กรรมใดที่ได้เลือกกระทำโดยใช้ชาณ และโดยถือเอาภกติ เป็นทางเลือกกรรมนั้นย่อมเป็นเหตุแห่งความสุข แห่งยศ และแห่งเกียรติในยามที่บุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่ และทั้งจะได้ ประสบความสุขในชีวิตหน้าต่อไปอีกด้วย ไม่ว่าจะไปเกิดในภพไหน ตรงกันข้าม กรรมใดที่ได้เลือกทำ โดยปราศจากชาณ และไม่ถือเอาภกติเป็นเกณฑ์เสียเลย กรรมนั้นก็ย่อมเป็นเหตุแห่งความทุกข์ ความเสื่อมยศ และความเสื่อมเกียรติ ไม่ว่าจะเป็นในภพนี้หรือในภพหน้า จึงถือได้ว่ากรรมที่เลือกกระทำโดยใช้ชาณเป็นเกณฑ์ และโดยถือเอาภกติเป็นที่ตั้ง อย่างมิได้มีความประสงค์จะขอรับสิ่งใดเป็นเครื่องตอบแทน กรรมนั้นจึงจะเป็นเหตุแห่งโมกษะ

“กรรมทิพย์” คือ ทิพยกรรม หรือกรรมโยค ดังได้กล่าวมาแล้วนี้ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. สกามกรรมโยค ได้แก่ การกระทำที่เข้าไปโดยปรารถนาสิ่งตอบแทน แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

ก. สกามกรรมที่ปฏิบัติตามหลักที่ถูกต้องโดยใช้ชาณและภกติเป็นหลัก

ข. สกามกรรมที่ปฏิบัติอย่างไม่เป็นไปตามหลัก คือมิได้ใช้ชาณและภกติ หรือขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒. นิชกามกรรมโยค ได้แก่ การกระทำที่ไม่ได้ปรารถนาผลตอบแทนแต่ปฏิบัติไปตามหลัก

อันถูกต้องเท่านั้น แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

ก. นิชกามกรรม โดยถือเอาหน้าที่เป็นหลัก คือถือว่าเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะกระทำการใด ๆ

ก็ต้องเข้าไปโดยถือชาณและภกติเป็นเกณฑ์

ข. นิชกามกรรม โดยถือเอาพระพรหม หรืออาตมาเป็นหลัก คือ ถือว่าในโลกนี้ ชีวิตทั้งปวง เป็นรูปพระพรหม เพราะอาตมาของตน เป็นอังสะ ของปรมาตมา (พระพรหม) และดังได้กล่าวแล้วว่า อาตมา มีอยู่ในชีวิตทั้งปวง โดยทำนองนี้แหละ ในโลกนี้ถ้าปราศจากพระพรหมย่อมจะไม่มีอะไรเป็นแก่นสารเลย ด้วยเหตุนี้ เราจึงควรมีความเห็นชอบไว้เป็นหลัก และมีการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งปวงโดยเสมอภาคกัน เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง จะทำการอะไรลงไป จึงควรปฏิบัติโดยถือหลักชฎานแลภกตีไว้ด้วยกัน เป็นเบื้องต้น

ชฎานโยค ชาน แปลว่า ความรู้ ความเห็น ความชอบ ความถูกต้อง ความวิเวก เป็น เพราะฉะนั้น ชานโยค ก็คือความเห็นชอบที่เป็นผลมาจากการพิจารณาโดยบริสุทธิ์ใจ หรือการลงมติโดยศุทธพุทธิ คือ พุทธิ หรือความรู้อันบริสุทธิ์ที่ไม่สร้างความทุกข์ทรมานให้แก่บรรดาชีวิตทั้งหลาย หากคิดแต่จะสร้างผลประโยชน์ ความดีงามให้แก่ส่วนรวมเพียงฝ่ายเดียว ในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู บ่งไว้ว่าผู้ใดที่ต้องการจะปฏิบัติ เพื่อ “ศุทธพุทธิ” ผู้นั้นควรจะปฏิบัติตามหลักธรรม ๘ ประการที่เรียกว่า “อัชฎางคโยค” ได้แก่ ยม นิยม อาสน ปรานายาม ปรตยาหาร ธารณา ฤษยาน และสมาธิ หลักธรรมทั้ง ๘ ประการนั้นมีความหมายดังนี้

๑. ยม แบ่งออกเป็น ๑๐ อย่าง คือ

- (๑) พรหมจรรย์ ได้แก่ ภาวะของพรหมจารี ซึ่งหมายถึงว่าควรสงวนรักษาน้ำกามอันเป็นสาระสำคัญของร่างกายไว้ มิให้หลั่งออกมา คำว่าพรหมจรรย์นี้แปลได้อีกนัยหนึ่งว่า อนุสรณ์ของพรหมมารุค
- (๒) ทยา ได้แก่ ความเมตตากรุณาต่อชีวิตทั้งหลาย
- (๓) กษานติ ได้แก่ ชันติ คือความเพียร ความอดกลั้น หรือความอดทน
- (๔) ฤษยาน ได้แก่ ความเพ่งเล็งให้แน่วแน่นอยู่ที่จุดเดียว เพราะธรรมดาแล้วจิตใจที่พะวงวนเวียน อยู่เสมอนั้น ยากที่จะสกัดกั้นให้แน่วแน่นอยู่เป็นจุดเดียวได้เพราะฉะนั้น ต้องพยายามรวบรวมให้เข้ามาเป็นจุดเดียวกัน
- (๕) สตย ได้แก่ ความจริงหรือศุทธมติ คือความบริสุทธิ์
- (๖) อกลกตา กลกตา แปลว่า ความชั่ว หรือความบาป เพราะฉะนั้นอกลกตาก็หมายถึง ความปราศจากความชั่ว ไม่มีความชั่วหรือไม่มีบาปด้วยประการใด ๆ
- (๗) อหิงสา ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ฆ่ามนุษย์ตลอดจนกระทั่งไม่ให้ความทุกข์เวทนา แก่บรรดาชีวิตทั้งปวง
- (๘) อสเตย ได้แก่ ไม่ลัก ไม่ขโมย
- (๙) มารุจย ได้แก่ การปฏิบัติตามวินัย และเคารพเชื่อฟังตามคำสั่งสอนของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอาวุโสทั้งปวง รวมทั้งรู้จักทำจิตใจให้สงบ กล่าวคือ ไม่โกรธตอบเมื่อถูกบริภาษ สามารถหักห้ามกิริยาอันน่าเกลียด มิให้เกิดขึ้นได้ทั้งทางกายและทางวาจา

(๑๐) ทม ได้แก่ การระงับจิตใจ ด้วยสำนึกในเมตตา และมีสติอยู่เสมอ

๒. นิยม ข้อปฏิบัติแบ่งออกได้เป็น ๑๐ ประการ คือ

- (๑) สนาน ได้แก่ การอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด
- (๒) เมาน ได้แก่ ความเจียม หมายถึง มุคภาพ (ความไม่ไป) หรือนิโรธวาจา(การไม่ออกเสียง) จะออกเสียง ก็ให้ออกเสียงอย่างปียวาจา คือให้มีความสำรวมในการออกเสียง

(๓) อุภาวส ได้แก่ การอดอาหาร คือให้รู้จักอดกลั้นต่อความหิวต่าง ๆ โดยตั้งกติกาให้แก่ตนเองไว้ เป็นต้นว่า จะอดอาหารสัปดาห์ละ ๑ วัน หรือจะอดอาหารทุกวันอาทิตย์ เป็นต้น

(๔) ขยา ได้แก่ การเคารพบูชา เช่น ควรเคารพบูชา มารดา บิดา ครูบาอาจารย์ พระธรรม คัมภีร์พระเวท พระพรหม (ปรมาตมา) หรืออะไรอื่นที่ควรเคารพด้วยทั้งหมด

(๕) สวธยาย ได้แก่ การอ่าน หรือการฟังพระเวท และคัมภีร์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

(๖) อุปสถนิครห ได้แก่ การเว้นจากความประพฤติผิดทางกามารมณ์

(๗) ครุสุศรุธา ได้แก่ การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ หรือศาสนา ด้วยความเชื่อถือและเคารพด้วยความจงรักภักดี

(๘) เสาจ ได้แก่ ความบริสุทธิ์ ทำตนเองให้มีความบริสุทธิ์ทั้งจิตใจและร่างกาย

(๙) อโกรธ ได้แก่ ความไม่โกรธ ต้องมีขันติและโสรจจะ

(๑๐) อปรมาท ได้แก่ ความไม่ประมาท ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๑. อาสน แปลตามตัวว่า นั่ง ที่นั่ง หรือวิธีนั่งต่างๆ ทำทางที่นั่งเป็นอย่างใดก็มีชื่อเรียกต่างๆ เช่น ท่าภัทราสน สุขาสน ปัทมาสน ฤษชกาสน วกาสน วีราสน ศีรชาสน เป็นต้น แต่ละอาสนก็มีประโยชน์ในทางสมาธิ และมีประโยชน์ต่อร่างกายด้วย

๒. ปราณายาม หมายถึง การระบายลมหายใจอย่างวิเศษทางจมูกด้วยการระงับหรือบังคับลมปราณ (ลมแห่งการหายใจ) กล่าวคือเมื่อหายใจเข้าไปลมปราณที่หายใจเข้าไปนั้นเรียกว่า “ปรุก” ครั้นหายใจเข้าไปเพิ่มแล้วก็กักกันลมภายในเสีย เวลาที่กักกันลมนี้ในขณะที่เดียวกันก็คอยเพิ่มการหายใจให้มากขึ้น แต่ให้สะดวกขึ้นด้วย การกักลมเช่นนี้เรียกว่า “กุมภก” ส่วนการระบายลมหายใจออกเรียกว่า “เรจก”

๓. ปรัตยาหาร หมายถึง การสกัดจิต หรือการระงับจิต ได้แก่การบังคับมิให้จิตใจมีความนึกคิดในสิ่งที่ไม่ต้องการคิด กล่าวคือ การบังคับข่มจิตใจของตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งการระงับของเคนทรีย์ หรืออินทริยารถของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้กำลังใจอย่างมากมาย

๔. ธารณา หมายถึง การทรงไว้ การถือไว้ การมีไว้ จะแปลว่าความมั่นใจ ความตั้งใจ หรือการทำจิตใจให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการคิด หรือให้เป็นไปตามที่คิดก็ได้

๕. ฤษยาน คือการทำจิตใจให้แน่วแน่อยู่เฉพาะที่จุดเดียวกัน และเป็นเวลานานเท่าที่ต้องการได้

๖. สมาธิ ได้แก่การทำให้จิตใจและสมองคือความรู้ ความเฉลียวฉลาดมาสมาทานกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยการเพ่งมนัสพิจารณาสภาพแห่งความเป็นจริง (สัตยชาติ) ของปราณหรืออหะ เมื่อผู้ใดก็ตามได้ทำจิตใจให้ถึงสภาพเช่นนี้แล้วก็แสดงว่าผู้นั้นมิได้มีเจตนา หรือไม่มีสติปัญญาทางภายนอกหลงเหลืออยู่แล้ว จะรู้สึกแต่ความปิติสุขภายในจิตใจของตนเองเท่านั้น แม้ความหิวความกระหาย หรือความทุกข์เวทนาใดๆ เขาก็จะไม่มีความรู้สึกเลย

คติหรือหนทางไปอันนี้เองที่เรียกว่า “ปรมคติ” คือหนทางอันลลลลหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ปรมาณนท” หรือ “พรหมานันท์” ก็ได้ ในภาพเช่นนี้จะมีการพิจารณาและการลงความเห็นเกิดขึ้น การพิจารณานั้นก็ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สาค คือ ผู้ที่ได้กระทำลุล่วงหรือผู้กระทำสำเร็จและแก่ผู้อื่นโดยทั่วไปด้วย และเพราะเหตุนี้เอง ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู จึงได้สั่งสอนว่าคนเราควรทำจิตใจให้บริสุทธิ์ด้วยอัชฎางคโยคนี้แล้วใช้ความพิจารณา

หรือไตรตรองปฏิบัติด้วย โดยถือภคตโยคเป็นเครื่องสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง

ภคตโยค คือ ความจงรักภักดี หรือความตั้งใจรับใช้ เมื่อมารวมกับคำว่าโยค เป็นภคตโยค จึงหมายถึงการบำเรอรับใช้กรรมด้วยความมั่นใจ ความจงรักภักดีต่อการกระทำที่กำลังปฏิบัติรับผิดชอบอยู่ กล่าวได้ว่า ภคตโยคนี้เป็นเหตุให้พบปะกล่าวคือมีทั้งความสนใจและภควานกับภคต กล่าวคือระหว่างพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า กับสาวกผู้ภักดี

ภควาน คือ พระปรมาตมมัน หมายถึงชีวิตทั้งหลาย เพราะสรรพสิ่งทุกอย่างทุกประการล้วนเป็น “รูป” ของพระปรมาตมมันนั่นเอง ส่วนภคตคือชีวิต เฉพาะที่ประพฤติปฏิบัติภคตต่อภคตภควาน เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าผู้ใดมีความปรารถนาจะได้ประสบพบพระปรมาตมมันผู้นั้นควรจะปฏิบัติตนโดยการให้ความเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในทางที่ติงามแก่ชีวิตทั้งปวง

ภคตโยค จำแนกการบำเรอรับใช้ ออกได้เป็น ๙ ประการ คือ

๑. ศุภรณ ได้แก่ การฟัง เป็นธรรมดาสำหรับคนเรา ถ้าหากมีความประสงค์จะได้ทราบเรื่องอันเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ก็ควรที่จะพยายามฟังเกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้นให้มาก ๆ ไว้ การศึกษาหรือการเล่าเรียนก็สรุปรวมอยู่ในข้อการฟังนี้ด้วยเหมือนกัน

๒. กীরตณ เป็นการย่อยในลำดับต่อมา คือหลังจากที่ได้ฟังมาแล้วก็ควรจะบอกกล่าวหรือประกาศเกียรติให้เป็นที่ปรากฏทั่วไป หรือมิฉะนั้นก็พิจารณาตรวจสอบอภิปรายหาข้อยุติในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาแล้ว ให้เป็นที่เข้าใจกันอย่างแจ่มแจ้งโดยปราศจากข้อสงสัย

๓. สมานณ ได้แก่ การหมั่นคิดพิจารณาไตรตรองในสิ่งที่ได้ฟังมาแล้วและฝึกฝนจดจำไว้โดยใช้จินตนาการบ่อย ๆ เพื่อให้ความรู้ความคตินั้นแตกฉานมากยิ่งขึ้น

๔. จรณเสวา หรือบางที่เรียกสั้น ๆ ว่า “เสวา” จรณ แปลว่า ทำหรือฝ่าเท้า เสวา แปลว่า การรับใช้ เมื่อรวม ๒ คำเข้าด้วยกันแล้ว หมายถึงประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนโดยอยู่ที่ใกล้ ๆ ฝ่าเท้า หรืออยู่แทบเท้าของพระเป็นเจ้าของเจ้า

๕. ปูชา คือ การทำสักการบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระปรมาตมมัน (พระพรหม) หรือกระทำการใด ๆ ก็ได้ที่ได้ตั้งใจไว้แล้ว ด้วยความนับถือและเคารพบูชา

๖. วรณนา คือ การนอบน้อมกราบไหว้

๗. ทาสย คือ ภาวะแห่งความเป็นทาส คนเราควรถือว่าตนเป็นทาสของพระเป็นเจ้าของเจ้าเสมอ เพราะฉะนั้น ก็ควรปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระปรมาตมมันไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกลขนาดไหนก็ตาม มิบังควรจะให้ขัดคำสั่งสอนของพระเจ้าของเจ้าแม้แต่ประการหนึ่งประการใด

๘. สหย คือ ภาวะแห่งความเป็นเพื่อนให้ถือว่าพระปรมาตมมันเป็นมิตรที่ดีที่สุด เพราะฉะนั้น เราควรปฏิบัติต่อพระพรหมเสมือนเป็นมิตรที่ดี และเป็นเพื่อนที่อยู่ใกล้ชิดตัวเราตลอดเวลา ด้วยเหตุที่พระปรมาตมมันอยู่ใกล้ชิดตัวเราตลอดเวลาเอง เราจึงควรพยายามกระทำแต่ความดีเท่านั้น เมื่อใดที่เราทำความชั่วเมื่อนั้นก็อาจเป็นสาเหตุให้มิตรที่ดีของเราคือ พระพรหมต้องจากเราไปได้ และใครจะเชื่อได้ว่าในอนาคตเราอาจจะต้องไปเกิดเป็นสัตว์อื่นในภพอื่น แล้วเราจะมีโอกาสมาปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวนี้ได้หรือไม่ ในกรณีดังกล่าวจึงต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาทเสมอ

๙. อาตมสมรปน คือ ภาวะอันมีแล้วหรือเจริญแล้วเป็นของตนเอง ได้แก่ กายของตน ทรัพย์สมบัติของตน ลูกหลานของตน เป็นต้น สิ่งทั้งหลายนี้ถือว่าเป็นพระปรมาตมัน พระปรมาตมันท่านย่อมมีสิทธิ์เต็มที่เมื่อใดที่ท่านต้องการจะเอาคืนก็ยอมคืนให้ท่านไปได้ หรือหากท่านจะยกให้แก่ผู้อื่นท่านก็ยอมยกให้ได้ สำหรับตัวเราก็ไม่ต้องวิตกหรือเศร้าหมอง หากควรจะแสดงความยินดีที่ท่านได้โปรดช่วยให้ภาระของเราลดน้อยลงไปให้กระทำความแบายคายไว้ในใจว่าสิ่งของทั้งหมดเป็นของพระปรมาตมัน ไม่ถือเป็นของเราเลยแม้สักอย่างเดียว กรรมที่บุคคลได้กระทำไป โดยมีทั้งชานและภคิเข้าช่วยนั้น ล้วนแต่เป็นกรรมดีทั้งสิ้น แต่ในคัมภีร์พระเวท คำว่า ชาน มีความหมายถึงทั้งชานและวิชานรวมเข้าด้วยกัน ชาน หมายถึงความรู้ทางปรัชญา ส่วนวิชาน หมายถึงความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพราะฉะนั้น ในการปฏิบัติทางกรรมโยคถ้าจะให้ได้ผลดีจริง ๆ ควรใช้ทั้งชาน วิชาน และภคิ รวมเข้าด้วยกันทั้ง ๓ ประการ จะขาดอันใดอันหนึ่งไปเสียมิได้ หากจะใช้อุปมาอุปไมย สมมุติว่าเราจะต้องรักษาคนเจ็บสักคนหนึ่ง ให้หายปลอดภัยอย่างเรียบร้อยดี ในขั้นแรกเราก็ควรจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคหรือเกี่ยวกับชีววิทยาและรู้ตลอดแม้จนกระทั่งวิธีปฏิบัติต่อตัวคนเจ็บผู้นั้น นี่แหละคือ ชาน ส่วนขั้นต่อไปเราก็ต้องมีเครื่องอุปกรณ์เพื่อตรวจโรค และมียาเพื่อรักษาโรคด้วยจะฉีดยาหรือจะกินก็แล้วแต่ความเหมาะสม ขั้นที่สองนี้อุปมาได้ดังวิชาน ครั้นในขั้นสุดท้ายเราก็ควรมีคนพยาบาลหรือคนรับใช้ที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ป่วย คนจำพวกนี้จะเป็นนายแพทย์ผู้บริการทางโรงพยาบาลหรือเป็นพี่น้องกันมาอยู่ช่วยดูแลก็สุดแล้วแต่ อุปมาได้ดังภคิ เช่นนี้จึงจะบริบูรณ์ หากขาดไปเพียงประการใดประการหนึ่ง ก็อาจทำให้ไม่ได้ประโยชน์ตามความประสงค์ หรือได้ประโยชน์ไม่เต็มที่

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวเป็นหลักได้ว่า การกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าจะให้ผลดีสำเร็จตามความประสงค์แล้ว ก็ควรต้องประกอบพร้อมด้วยองค์ ๓ นี้ คือ ชาน วิชาน และภคิ หากมีแต่ชาน ส่วนวิชานและภคิ ไม่มีชานนั้นก็เพียงเป็นไปเพื่อการเจรจาพูดคุยกันเล่น ๆ เท่านั้น หรือถ้ามีแต่วิชาน ส่วนชานและภคิไม่มี วิชาน ก็ถึงแต่จะกลายเป็นเครื่องยังความพินาศหรือภยานกให้เกิดขึ้นเท่านั้นเอง ถ้าหากจะมีแต่ภคิ ส่วนชานและวิชานไม่มี ภคินั้นก็ต้องกลายเป็นอัมพาต ทำอะไรไม่ได้แม้แต่จะเคลื่อนไหว จะทำได้ก็แค่การนั่งร้องไห้เท่านั้น แต่โลกนี้ยังมีอะไรแปลกประหลาดมหัศจรรย์อยู่มากเหมือนกัน บางทีการนั่งร้องไห้นั้นอาจได้ผลอย่างที่ไม่ใครคาดคิดก็เป็นได้ นั่นเป็นเพราะทฤษฎีแห่งอวตารวาท คือการทุจริตของเทพดาหรือการกำเนิดมาในร่างของพระวิษณุ อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า ยังมีอยู่และเป็นที่ยึดถือกันอย่างแน่นแฟ้นว่าสามารถช่วยปกป้องรักษาผู้ทุพพลภาพได้

มนุษยชาติจะพบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ได้ ถ้าสามารถนำเอาชาน วิชาน และภคิ มาใช้ในชีวิตจริง ท่านจะพ้นจากความเศร้าใจ และความยากลำบากนานัปการ การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ ก็จะมีแต่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในส่วนตัว ครอบครัว สมาคมหรือสังคม และกว้างขวางออกไปตลอดถึงระหว่างประเทศชาติ และทั่วโลกด้วย

เทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู มีเทพเจ้าเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะศาสนิกชนมีอิสรภาพเสรีเต็มที่ในการนับถือและการจินตนาการทางเทวรูปแต่ทั้งหลักที่ว่า เทพเจ้าที่เราได้รู้แล้วหรือจะได้อีกในอนาคตเป็นส่วนหนึ่งของพระปรมาตมัน จึงถือกันว่ามีเอกภาพในพหุภาพคือมีเทพเจ้าองค์เดียวในรูปร่างต่าง ๆ กัน แต่ละสถานที่มีเทพเจ้าแต่ละองค์ไม่ออกกว่าองค์ไหนสำคัญกว่าหรือสูงกว่าแต่ละกลุ่มนับถือแต่ละองค์ บางทีในครอบครัวเดียวกัน แต่ละคนในครอบครัวก็นับถือเทพเจ้าต่าง ๆ กัน

สัญลักษณ์ทางศาสนา

สัญลักษณ์สำคัญที่สุดคือ ตัวอักษรที่อ่านว่า “โอม” มาจาก อ + อุ + มะ เป็นแทนพระตรีมูรตีเทพ คือ อ แทนพระนารายณ์หรือพระวิษณุ อุ แทนพระพรหมา ม แทนพระศิวะหรือพระอิศวร เมื่อรวมกันเข้าเป็นอักษรเดียวกลายเป็นอักษร “โอม”แทนพระปรมาत्मัน พระเจ้าสูงสุด ไม่มีตัวตน สัญลักษณ์นี้ทุกนิกาย ทุกลัทธิ ในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ต้องใช้เป็นประจำ

ตรีมูรตี เทพเจ้าสามองค์ในร่างเดียวกัน

พระศิวะหรือพระอิศวร เทพเจ้าผู้ทำลาย

พระวิษณุหรือพระนารายณ์เทพเจ้าผู้รักษาโลก กับพระลักษมี

พระพรหมเทพเจ้าผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง

ข้อปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

คนที่จะเรียกว่าเป็นผู้นับถือศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู อย่างแท้จริงต้องทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบตามขั้นตอนของชีวิตที่เรียกว่า “อาศรม” ที่คัมภีร์ทางศาสนากำหนดไว้ นอกเหนือจากหน้าที่และความรับผิดชอบตามอาชีพปกติธรรมดาของตนแล้ว จะต้องทำหน้าที่ ๗ ข้อต่อไปนี้

๑. บูชาเทพประจำครอบครัว (อิชภูเทวดา) โดยใช้บทสวดบูชาที่ใช้ประจำทุกวัน ทำสมาธิ ไปไหว้พระที่เทวาลัย เดินทางไปแสวงบุญยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การกระทำอย่างนี้มีความสำคัญเพราะจะช่วยให้ศาสนิกมีใจจดจ่อกับพระเจ้าตลอดเวลาไม่ว่าจะทำกิจกรรมใด ๆ

๒. ศึกษาคัมภีร์ทางศาสนา แล้วดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตที่เกี่ยวกับสังคมภายนอกให้เป็นไปตามคำสอนของคัมภีร์ทางศาสนา จดจำให้ได้เสมว่ามนุษย์มีจุดมุ่งหมายของชีวิต ๔ ประการ มีหนึ่งที่ต้องชำระ ๓ ประการ และมีช่วงชีวิตซึ่งเรียกว่า อาศรม ๔ ช่วง ต้องใช้หลักศีลธรรมทางศาสนากำกับการดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายของชีวิต ๔ ประการ คือ ธรรมะ อรรถะ กามะ และโมกษะ

๓. เชื่อในคำสอนที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา

๔. เชื่อว่าเทพจำนวนหลายองค์ทั้งที่เป็นบุรุษและสตรีที่แท้จริงคือรูปหลายรูปของพระเป็นเจ้าสูงสุดองค์เดียว และเชื่อว่าแนวทางปฏิบัติทางศาสนาที่แตกต่างกันแต่ก็มุ่งไปยังจุดหมายเดียวกันคือพระเป็นเจ้าสูงสุดองค์เดียว เหมือนกับเส้นรัศมีของวงกลมที่ทุกเส้นมุ่งไปที่จุดศูนย์กลางจุดเดียว

๕. ให้ความเคารพนับถือมุนี ผู้บรรลุนิรมล นักพรต ทั้งที่เป็นบุรุษและสตรี ให้ความเคารพนับถือครู พ่อแม่ และคนสูงอายุ

๖. ให้ความช่วยเหลือคนที่ขาดแคลนสิ่งของจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ คนป่วย คนยากจน คนที่ด้อยโอกาส

๗. ต้อนรับแขกด้วยความรัก ความนับถือ และพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวก

ผู้นับถือศาสนาที่เคร่งจะต้องทำกิจทางศาสนาประจำวันซึ่งเรียกว่า “ปัญจมหายัญญะ” คือการบูชาที่ยิ่งใหญ่ ๕ ประการ ได้แก่

๑. พรหมยัญญะ จะต้องท่องคัมภีร์พระเวทและคัมภีร์ทางศาสนาอื่น ๆ ทุกวัน การปฏิบัติเช่นนี้จะช่วยให้ไม่ลืมสิ่งที่ร่ำเรียนมาช่วงเป็นพรหมจาริน (ช่วงที่เป็นนักเรียน) เป็นการรักษาความรู้เก่าและเพิ่มความรู้ใหม่

๒. ปีตถุยัญญะ นิกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วทุกวัน เพื่อให้คนเราแต่ละคนรู้ว่าตนเองมีหน้าที่รักษาทำนุบำรุง และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้

๓. เทวยัญญะ ระลึกถึงพระเป็นเจ้าโดยการสวดมนต์ทุกวันและทำสมาธิ

๔. ฤตยัญญะ ให้อาหารแก่คนที่หิวโหย ขอนี้มุ่งที่จะให้ทุกคนพัฒนาความมีน้ำใจในการที่จะแบ่งปันผู้อื่น ธรรมข้อนี้เป็นธรรมที่สูงที่สุดสำหรับทุกอาศรม หรือขั้นตอนของการดำเนินชีวิต ฤตยัญญะ รวมการเอาใจใส่ดูแลสัตว์และพืชไว้ด้วย ถ้าปฏิบัติข้อนี้ได้ทุกวัน ก็จะเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

๕. นรยัญญะ ให้ความรัก ความเคารพ นับถือแขกผู้มาเยือน ขอนี้ถือว่าเป็นหลักปฏิบัติที่ผู้นับถือศาสนาฮินดูและเป็นเจ้าของบ้านจะต้องทำคือจะต้องให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือนอย่างดีที่สุด ถือว่าแขกผู้มาเยือนเปรียบเหมือนเทพ

ขนบธรรมเนียมบางอย่างของชาวฮินดู

นมัสการ เป็นประเพณีการทักทายแบบฮินดูเมื่อพบปะกัน เป็นการสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่อยู่ลึก ๆ ในใจของชาวฮินดู ในทัศนะของผู้นับถือศาสนาฮินดู พรหม (พระเป็นเจ้า) การที่เราประนมมือไหว้ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นการแสดงสัญลักษณ์ว่าอาตมฉันได้พบตนเองในสิ่งมีชีวิตอื่น การประนมมือไหว้เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกที่ตัวเราเองไม่ได้สูงส่งไปกว่าผู้หนึ่งผู้ใด ดังนั้นเมื่อผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูประนมมือไหว้ผู้หนึ่งผู้ใด พร้อมกับกล่าวคำว่า “นมัสการแสดงว่าเรามีความรู้สึกที่ตัวเราเองไม่ได้สูงส่งไปกว่าผู้ที่เขาไหว้ แต่ที่จริงแล้วเขาต้องการจะกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขออนอบน้อมต่อพระเป็นเจ้าในตัวท่าน ข้าพเจ้ารักท่านและเคารพท่าน เนื่องจากว่าไม่มีใครเหมือนท่านอีกแล้ว”

๑. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. ความรู้ศาสนาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ ๒, ๒๕๕๗.

๒. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. ศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๖๑.

๓. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. กรมการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

๔. กรมการศาสนา และอนุกรรมการส่งเสริมกิจการศาสนาและศาสนิกสัมพันธ์ คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา. วิถีชีวิต ๕ ศาสนิกในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ราไทยเพรส จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ ๕, ๒๕๖๑.